

OKRASA (67) sb f

okrasa (64), **okrasa** (3); okrasa : okrasa *BielŻyw* (1:1), *WróbŻółt* (6:2).

o jasne; -a- (26), -ã- (25); -a- *March*¹, *March*³, *GroicPorz*, *LatHar* (2), *SkarKazSej*, też *RejPs*; -ã- *BierEz*, *OpecŻyw*, *LubPs*, *BielKron*, *GórnDworz*, *RejPos* (3), *RejZwierc*, *ArtKanc*, *SarnStat*, *SiebRozmysł* -a- : -ã- *KrowObr* (5:3), *Leop* (1:3), *Mącz* (9:2), *SkarŻyw* (4:5); końcowe a jasne (w tym 3 r. błędne znakowanie).

sg N okrasa (20). ◇ G okrasa (9). ◇ D okrasie (7). ◇ A okrasę (11). ◇ I okrasą (16). ◇ L okrasie (1). ◇ pl N okrasa (1). ◇ A okrasa (1). ◇ I okrasami (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Ozdoba, rzecz przydająca urody, piękna; decor, ornatus, species Vulg* (39) : Rzek by my czemu bog y natura wlofy dala czlouyekouy odpouyedam yfz dla okrafy *PatKaz III* 119v; *HistAl* I6v; Tytus Wefpezyanow fyn/ dziwy budowania wielmożnego [tj. *świętyni jerozolimskiej*] zięty/ gdy po złupieniu miałtá tak rozkořzne budowanie ku okrafie Rzymřkiemu páńřtwu chciał zořtáwić/ á wřzakoř pořpolitemu rycerřtwu Rzymřkiemu nie mogł zákázáć áby byli kořćiołá nie palili *BielKron* 266; A gdzieř tych białyř głow krnábrnořć/ ktore/ iedney okrafy z głowy/ ktorá fię bliźni gorřzy y do złego pobutkę bierze/ ziąć niecheą? *SkarŻyw* 16.

okrasa czego (6): *BielŻyw* 135; na okrafę domu boże⁸⁰ dzielili łupy. *WróbŻółt* 67/13, Iv; K temuř ią [tj. *ziemię*] pięknie ozdobił/ [...] láfy, y gorámi/ z rozlicznymi ich okrafámi. *ArtKanc* I3; *SkarKazSej* 660b. *Cf Wyrażenie*.

okrasa czyja [w tym: *ai poss* (4), *pron poss* (1)] (5): ktore [odzienie] wdrogořtzi y wcuđnořtzi przewyřłzało to wizytko co moře bytz należyono ku okrafie nyewyefcyey *HistJóz* B3; *BielŻyw* 135; *KrowObr* 115v *margin*, Rr4v; *Leop Ez* 27/10.

Wyrażenie: »okrasa cudnořci« (1): Iř włofi dany ku okrafie czuđnořci człowieka. *GlabGad* A7.

Szeregi: »okrasa i ochędořstwo (a. ochędořenienie)« (4): Iř fię ku temu znam/ iř w Papięřkim kořćiele wářzym/ obrázy řrebrne złote/ y drewniáne martwe y řprochniáne/ łá okrafá y ochędořtwem. *KrowObr* 115v, 115v [2 r.], Ttv.

»ozdoba, okrasa« (1): Słonce ieřt [...] ozdoba Boża, okrafá niebieřka *BielŻyw* 135.

Przen (19) :

okrasa czego (2): *KrowObr* 116; przeto iř zgrzeřřyli Pánu/ okrafie řprawiedliwořći/ á Pánu ktory ieřt oczekawánim oycow ich. *Leop Ier* 50/7.

okrasa czyja (1): Bowiem ty [Boře] będziefz práwie okrafá tákich wřřytkikh [!] [tj. *wierych*] *RejPs* 132.

Szereg: »okrasa i ochędořstwo (a. ochędořenienie)« (3): ktory [papięř] tey obłudy y zdrády řwoiey/ niemogł inřzá okrafá y ochędořtwem przykryć/ iedno obrázy drewniányimi/ złotymi *KrowObr* 115v; Aleć w Świętym krzeřćijańřkim kořćiele/ łá okrafá y ochędořtwem/ nie Obrázy martwe/ [...] ale Obrázy żywe/ ktore ręká Boża řtworzyłá/ Ieřt teřz ochędořstwo prawdziwe przepowiedánie řłowá Bořego *KrowObr* 115v, 116.

a) *O zaletach charakteru, cnotach* (4) :

okrasa czego (2): y vkoronował go [Pan Bóg] okrafá cnoty. *Leop* AAA2, AAA2.

okrasa czemu (1): Niewiem pánie Kriški [...] czemu ták w. m. chcełz mieć/ iżby dworzánin/ y náukę/ j ine przymioty wšytki thák miał v liebie/ iáko zá iednę okrałę rycerškiemu rzemięłtu/ á nie rádniey rycerfkie rzemięłto *GórnDworz* G7.

okrasa czyja (1): *SkarŻyw* 393 *cf Szereg*.

Szereg: »okrasa i przybranie« (1): W tey cnoćie/ Pánno/ okrafy y przybránia twego łzukay *SkarŻyw* 393.

b) *Chluba, powód do dumy* (11) : Zktorych [tj. ze św. Pawła i Barnaby] iednák kościoł ma wielką okrałę y pożytek. Bo iáko tu/ by były nie ty rozne zdánia/ miedzy Páwłem y Bárnábą niewšzczęły fię: nietákby fię było duż wiele pozyłkáło Pánu Bogu. *SkarŻyw* 538.

okrasa czego (5): ieltli będziecie cicho a łpokoyno miełzkac miedzy tim dwoim dziedzicztwem ziemskim y niebieskim, thedy będziecie na okrałę kościoła krzełciańského *WróbŻółt* V8; Azałz fie nie ma czyni rołkochác pocżćiwa zóná á pocżćiwa niewiałtá/ ktora fie záchowywa wedle woley łwiętey tego Páná/ [...] A on iá przeżywa winną máćicą/ okrałą domu męža łwoiego *RejPos* 175v, 306; *RejZwierc* 33v; Piotr łwięty/ nowy Męczennik/ łławá ziemie Włótkiey/ y okrała zakonu S. Dominiká *SkarŻyw* 370.

okrasa komu (3): *March*¹ A3; *March*³ T8v; ktora [*Juliana*] [...] vrodą y wšytkimi cnotámi/ wielką okrałá domowi łwemu byłá. *SkarŻyw* 150.

okrasa czyja (1): *GroicPorz* *ev cf Szereg*.

Szereg: »okrasa a klejnot« (1):kthory [*pisarz*] gdy ielt godny/ vtćiwy/ łtáteczny/ trzeżwi: okrałá á klejnotem ielt mieyłkim. *GroicPorz* *ev*.

a. *O sztuce mówienia, przemawiania: piękno, ozdobność, kwiecistość stylu* (2) :

okrasa czego (1): *Mącz* 53d *cf Szereg*.

okrasa czyja w czym (1): A kto bez łmutku włpomni ná onę iey vłtáwiczność w modlitwie/ okrałę w mowieniu *SkarŻyw* 195.

Szereg: »okrasa a przychędożenie« (1): Cincinni oratorum per Metaph. Okrałá á przichędożenie rzeczi. *Mącz* 53d.

2. *Piękność; decor Vulg, Mącz; elegantia, lepiditas Mącz* (24) : Decor, Przyłtoyność Okrałá/ Ochędożenie/ piękność/ foremność *Mącz* 79c, 101b, 189b, 418a; Z tego wšytkiego vrobić kazał Moyżefz [...] Napierśnik z tablicą drogą/ w ktorey było dwánaście roznych farb/ y okrafy kámieni *SkarŻyw* 491.

okrasa czego (1): Znam włłfytki ptałłki powietrzne co łye zyarnki páłá/ A dobrzem łwiádom pol włłfikich z dziwną ich okrałá *LubPs* N3.

Przen (4) :

okrasa czyja (2): Dał nam okrałłę [piękność *WujBib*] Iacobowę ktorego miłował. *WróbŻółt* 46/5. *Cf Wyrażenie*.

Wyrażenie: »cudność okrazy [*czyjej*]« (1): ex Syon łpecies decoris eius. [...] od gory Syon wynidzie czudność okrałły iego. (*koment*) [...] bo od Ierufalem gdzie ielt gora Syon wyłłza [!] cudność kazania iego, dziwow iego, bołtwa iego. *WróbŻółt* 49/2.

Szeregi: »okrasa i ochędostwo« (1): tą łzátą przyodziany (bo ten Sákráment do drogiey á świetney łzátý/ przyrownał ś. Chryzołtom [...] iżci okráfy y ochędostíwá duchownego przybywa/ przyjemnieyłym fię oczóm Máiełtatu Bożego sítawałz. *LatHar* 204.

»okrasa i śliczność« (1): rácz napráwę y odnowienie łtworzenia twego/ w niełkážitelney okrášie y śliczności ná wieki vtwierdzić. *LatHar* 32.

a. Uroda (7) : Venus, Piękność/ okrafa/ wdzięczność. *Mącz* 484a; *SkarŻyw* 584.

okrasa czyja (1): Wywiedziono ią [z więzienia] ták piękną/ iáko kiedy ią naprzod poimano: [...]. Ządziwuie fię Stárołtá iey tákíemu zdrowiu y nowey okrášie *SkarŻyw* 152.

Wyrażenia: »okrasą ozdobiony« (1): Y iákós fię nád inłzé bez grzéchu rodziłá/ Tákés więłszá okrafa ozdobioná byłá. *SiebRozmysł* K4v.

»zwierzchnia okrasa« (1): Liłzká rzeczé/ bárzo błądziłz: Iż fię z łkory cudnym łądziłz: [...] Nietrwáłéc zwierzchnie okrafa/ Włzyłtki fię mieniá zá czáfy *BierEz* I2v.

W przen (1) : Wezmá łwięci krolełwłto tzuđności/ ij klenot okráfy z ręku bożych. *OpecŻyw* 188v.

Przen [czyja] (1) : Ták iáko też tenże Dawid [...] wiernym Páńłkim á kołciółowi iego świętemu/ tę możność iego/ z dawná opowiedáć raczy/ mowiáć thák do niego iáko do oblubienice iego [...]: Iż łłuchay moiá miła dzyeweczko/ á bądź pilná/ [...] Abowiem oto Krol twoy vlubił łobie okrafe twoię. *RejPos* 231v.

b. Wspaniałość, świetność, majestat (7) : Lumen Metaphoricos, Przednióść/ Wybór/ okráfá. *Mącz* 199c.

okrasa czego (3): Panie (otcze miły moy/ ty znałz iż) vmiłowałem okrafe domu twoiego *WróbŻółt* 25/8, H8; Lumen civitatis, Okráfá włzego miáłtá. *Mącz* 199c.

W połączeniu szeregowym (1): ku rozłzérzeniu niezámierzonéy y wiecznéy czći/ ozdobie/ okrašie/ zmocnieniu/ vczćiwości/ zacności/ y Máiełtatu łpółnego wiecznému rozłzérzeniu one łtáré łprzymierzenia ponowili/ y vmiárkowáli *SarnStat* 1020.

W przen (2) : Włóżyłz [!] ná fię miły panie chwałę y okrafe odziałes fię światłostíá iako odzieniem. *WróbŻółt* 103/1; *RejPs* 138.

3. Dodatki do potraw, przyprawy; condimentum *Mącz*, *Cn*; *conditus* *Mącz* (4) : Conditus, Okráfá/ Smák/ Smáczność. *Mącz* 63a, 63a.

W porównaniu (1): Bowiem riby nawięcey fię żywiá wodá błóthną albo z gliną zmiełzaną, gdyż iá glina im łłodzi iakoby okrafa karmiá. *GlabGad* I.

Wyrażenie: »okrasa potrawna« (1): Condimentum, Okráfá/ Korzenie y włzelka ynłza okráfá potrawna. *Mącz* 63a.

Synonimy: **1.** *krasa, ochędostwo, ochędózenie, ozdoba, przybranie*; **2.** *chędogość, cudność, elegancyja, foremność, ochędostwo, ochędózenie, piękność, wdzięczność*; **a.** *ładkość, śliczność, uroda, urodność*; **b.** *majestat, wielmożność*; **3.** *okorzenie, przysmak, smak*.